

UNCIÓ PEDAGÒGICA EN LA PERSONALITAT DE PERE MAS I PERERA

JULIANA MESSALLES I VILANOVA

Sentiria recança si no deia, en veu alta, que Pere Mas i Perera no solament dóna nom a un centre escolar de la Vila sinó que és un cartell lluminós que indica quan, com, per què i per on cal anar a l'escola, per tal que passar per l'escola sigui passar l'escola per nosaltres i quedar-se, dins nostre, de per vida.

És un acte quotidià implícit a la meva professió l'infondre estímul per a la cultura. Recolzada per exemples tan atractius com ho és el de Pere Mas i Perera, n'espero una eficàcia superior.

UNCIÓ PEDAGÒGICA EN LA PERSONALITAT DE PERE MAS I PERERA

De temps ençà vinc perfilant la important tasca ciutadana, política i literària que dugué a terme Pere Mas i Perera, l'honradesa d'aquest home excepcional, el sacrifici callat de què ha estat capaç per tal de defensar el seu ideal en circumstàncies ben compromeses, la seva gran vàlua i la poca compensació que obtingué pels seus afanys, la seva àmplia cultura i la fina sensibilitat del seu caràcter, la fidelitat sense màcula, la perseverança a prova de tota contrarietat. En tot he pogut esbrinar un esforç constant de superació i també la càrrega hereditària que comporta la seva conducta, trobant no poques de les qualitats que més l'honoren com a factor comú en els trets característics de la seva ascendència, ja que, tant els Mas com els Perera, a més de ser lletraferits, constitueixen una nissaga marcada per la fidelitat a la terra, l'abnegació ciutadana, la mesurada reflexió, l'autoformació continuada, l'honradesa, la bondat... Entre les constants més consolidades, meravel·la la fermesa de les seves conviccions. Claudi Mas i Jornet alligona els seus fills en aquesta virtut, essent encara infants.

Explica Claudi Mas i Perera, germà de Pere, que el pintor, restaurador i també escriptor xilè Santiago Meléndez observava sorprès que Pere Mas i Perera, tot i que escrivia de manera excel·lent, sovint donava

referències per a recolzar les seves afirmacions, com si no n'estigués prou segur. «Ben al contrari —diu en Claudi—, el que es proposa el meu germà amb aquesta profusió de cites és refermar la seva convicció. És el que el nostre pare volia de nosaltres: que ens asseguréssim bé de les nostres asseveracions i, una vegada convençuts de la certesa d'allò que dèiem, no ens retractéssim per res ni per ningú». Explica que quan en Pere tenia onze anys, eren alumnes dels Germans Maristes de Sitges. En aquell col·legi es practicaven sovint unes competicions entre condeixebles d'un mateix nivell escolar. Es tractava de respondre encertadament el màxim nombre de preguntes que cada un d'ells formulava als nois del bàndol contrari, i es proclamava un vencedor. En Pere, distingit en més d'una ocasió amb l'únic excel·lent del curs, era el líder indiscutible d'aquelles competicions. Però, un dia, perdé. La seva resposta fou qualificada errònia i guanyà l'adversari. Se n'endugué un bon disgust.

En passar balanç de la jornada escolar, com era habitual en aquella llar, el pare donà per vàlida la resposta del fill. S'aixecà incomodat, buscà alguns llibres en la seva nodrida biblioteca, els fullejà i anà marcant la confirmació de la resposta. En Pere aniria l'endemà a l'escola amb aquella pila de llibres, per tal de demostrar al mestre el seu error. El pare bé prou coneixia el caràcter retret i tímid del seu fill gran. Per això, perquè en Pere ploriquejava suplicant: «pare, no m'ho faci fer això», es previngué posant-li un dels germans bessons a cada costat que, com dos esbirros, donarien fe de la missió acomplerta.

Aquest esdeveniment va fer que Claudi Mas i Jornet desenrotllés una d'aquelles lliçons inoblidables per als seus fills, que tant han contribuït a la seva formació. Digué: —«Quan hom té la seguretat d'una raó, l'ha de sostenir sense donar-se per vençut. No es tracta de perdre o guanyar sinó de la fermesa de principis. Mai no et deixis atropellar per ningú. Si estàs equivocant, reconeix amb noblesa el teu error. Si no, has de mostrar, sense defallença, l'evidència de la teva seguretat». Adreçant-se als més petits féu: —«ho sentiú, també, vosaltres?»

Comptem, doncs, que a més dels factors hereditaris, en Pere tenia en el seu pare un bon model a imitar pel conjunt de qualitats humanes que posseïa. En Pere qui, en expressió de Pere Grases, era el cordó umbilical del seu pare, amb esperit de superació, les féu seves en grau tan elevat, que haurien fet les delícies del pròcer vilafranquí si li hagués estat donat de veure el seu fill adult.

Pere Mas i Parera. Foto obtinguda l'any 1967.

Si destaco aquest fet és perquè, en haver decidit d'orientar aquest treball a l'aprofitament pedagògic de la personalitat de Pere Mas i Perera, em plau d'evidenciar la benèfica influència familiar en la formació d'aquells infants i la participació dels pares en la tasca educativa, tant en l'acció directa sobre els fills, com participant de la gestió escolar, ja que Mas i Jornet era membre de la Junta Municipal d'Ensenyament, com també en la relació i col·laboració amb els preceptors dels seus fills. Dic col·laboració per l'ajut que prestà al mestre Esteve Barrachina, de l'escola estatal de Sitges, en la confecció d'una geografia local per als seus deixebles, entre els quals es comptaven, aleshores, els germans Mas i Perera. Per aquestes i d'altres raons seria prou encertat de posar la família d'en Pere com a bandera per als pares dels nostres temps.

Quan em siguin exhaurides les fonts d'informació, em proposo d'enllestir el meu treball sobre la vida i l'obra de Pere Mas i Perera. La meua limitació potser no em permetrà gran cosa més que facilitar les dades. Penso, però, que, una vegada divulgades, l'interès per a fer d'altres treballs de més envergadura, a fi de donar al personatge el relleu històric i encara més literari que mereix, sorgirà fàcilment. Així ho espero.

Ara i aquí, però, voldria desvetllar l'interès pedagògic de la personalitat d'en Pere Mas i Perera en el camp de l'educació. Se'm féu particularment evident en tenir notícia que es donava el seu nom a un centre escolar de la vila. Era el 23 d'abril de 1982 quan anava a començar la vida del nou centre escolar i, aquest fet, estimulava la meua reflexió.

Una carta d'en Pere, escrita l'11 de novembre de 1976, demanava dades biogràfiques sobre un personatge de la nostra història que tenia, per a ell, un gran atractiu. Es tractava de Misser Rufet. Sabia que, a mitjans del segle XV, vist l'ultratge comès per les forces de Gastó IV de Foix a les dames vilafranquines refugiades al convent de Santa Clara, que situava a la carretera d'Igualada, on avui hi ha l'aparcament de cal Rondina, Misser Rufet, amb els seus addictes, entrà a l'església on aquelles tropes oïen missa i en feren una gran estossinada. Saber-ne només això era poc. Mas i Perera volia conèixer el currículum de Misser Rufet. «No en tinc prou que un carrer porti el seu nom. Què hi hagué rere aquest nom? Aquest és l'intrínquilis». Jo també voldria que ningú no en tingués prou de saber que aquell és el col·legi Pere Mas i Perera. Voldria, caldria, que sabessin qui era i com era Pere Mas i Perera.

Donar el nom d'un personatge a una institució és quelcom que

s'hauria de fer amb la mateixa unció amb què, més que no pas ara en altre temps encara no llunyà, es donava el nom d'un sant a una persona que naixia a la vida de la gràcia pel baptisme. S'intentava que aquesta persona imités les virtuts del sant i que aquest la protegís de tot error amb l'estela de llum del seu exemple.

Això mateix entenc que hauria de succeir en posar el nom d'una persona notable a una institució. I em pregunto si es podia trobar un nom més adequat que el d'en Pere per a un centre educatiu. Em pregunto, també, si podia esperar millor homenatge a la seva memòria que la dedicació d'un centre escolar. Crec, fermament, que cap altra cosa no hauria estat, per a ell, més gratificant. Em baso en unes paraules que escriví quan era ben lluny d'imaginar-se l'honor d'aquesta distinció. «Em sento particularment emocionat pensant en les aules acollidores d'un magne grup escolar on l'alada joia dels infants transpuja pertot».

En una de les seves cartes en Pere ens feia arribar uns mots de Joan Oliver (Pere Quart) pronunciats a les Festes de Cultura Pompeu Fabra que van celebrar-se a Ripoll, si no m'erro, l'any 1967. Deia que «el nostre plet col·lectiu és fonamentalment una qüestió de cultura. Sinó que més humana que humanística, més espiritual que intel·lectual». Invitava a «predicar amb l'exemple de la dignitat i de la civilitat dins la nostra òrbita: els pares als fills —o els fills als pares; els mestres als deixebles— o els deixebles als mestres; entre els germans, entre els amics, entre els companys de treball o d'esbargiment, sense defallències. Cadascú que doni segons els seus dots. Passem-nos l'heretatge, sempre amb escreix petit o gran. Aprenguem el llenguatge de l'autèntica cultura, del respecte, de la solidaritat i de la llibertat.».

En Pere no en fa cap comentari. És ben palesa, però, la seva identificació amb el contingut pel sol fet de fer-nos-el a mans.

És curiós com en la mateixa carta hi ha un regalim constant d'enyor i d'amor a Vilafranca. Hi llegim: «Voldria poder ésser útil a Vilafranca en tot moment». «M'interessen els vilafranquins i, tant com els antics amics, el jovent» (25 d'agost de 1968).

Penso que cal donar bona acollida a la voluntat d'ajut d'en Pere i espigolar en el seu viure alligonsaments que ens han de ser útils a tots, però més encara en el camp de l'ensenyament en el qual costa tant de reeixir.

A nosaltres, els educadors, pares i mestres, ens convé de mantenir a la memòria aquesta invitació a l'encoratjament en la nostra tasca: — «els desenganys, en mi, no fan forat» (10 de juny de 1967). Podem parar l'orella quan detecta «una formació superficial en la majoria de la gent». Ho atribueix al fet que «el sistema educatiu vigent —l'escolar i el familiar i fins i tot goso dir la catequesi de l'església— no resulta adequat per a l'època que vivim» (16 de juny de 1970). «És hora de posar-hi remei si volem salvar la civilització occidental cristiana. Els pedagogs —civils i eclesiàstics— haurien d'enginyar-se la forma activa de contrarestar l'acció de la nova generació de cabell llarg, que porta els minyons a voler fer l'home, enduts per l'animalitat i l'afany de diners i prou. On anirem a parar? I, en dir això, no miro pas enrere, que no sóc pas d'aquests, sinó de cara al demà» (16 de juny de 1970).

Mas i Perera no sempre es refereix a l'educació d'una manera tan directa. És d'ací d'allà que he anat recollint les notes de comportament que, seguides i assumides pels nostres escolars, canviarien el caire de l'escola d'avui i obtindríem resultats per a un més esperançador devenir.

En diverses ocasions posa: «escriure m'abassega i em delecta enormement», cosa que comporta **motivació i gran interès** per la tasca que es proposa, en contrast amb la desgana que exhaureix els recursos de tot intent de motivació a les nostres aules.

És repetida l'afirmació: «surto al correu i torno tot seguit per endinsar-me en...» (aquí posa el treball de torn). Això parla de **diligència i economia de temps**, una altra batalla permanent amb els nostres nois que, en general, ni són diligents ni aprofiten el temps per a les tasques formatives.

«Estic absorbit pel meu treballós estudi que tant m'atreu i penso que causarà sensació» (22 de novembre de 1970). Vegem com s'afegeix a les nostres observacions una nota d'**entusiasme** per allò que té entre mans. Els educadors tampoc no estem avesats a constatar una semblant delera. Més aviat és l'apatia la que hem d'empènyer sense repòs.

En acabar una carta que ens escrivia un dia de maig de 1965 es disposava a emprendre el seu assaig tan exalçat: «Prat de la Riba i Macià: dos realitzadors». És amb perplexitat que veiem com en aquest sol treball ressenya una bibliografia consultada de 213 títols a més de les col·leccions completes de 12 publicacions periòdiques. Era el material auxiliar on recolzava les seves afirmacions o rebatria les dels altres. A

El President Tarradellas en l'acte d'inauguració de la làpida commemorativa inserta a la façana del col·legi Pere Mas i Perera.

part dels títols específics sobre el tema que treballa en té d'altres d'inseparables per a tot ús. El 9 de gener de 1966 en cita un: «el *Diccionari Enciclopèdic Català*, edició reduïda de 1938, de Salvat Editors, és una de les eines de treball més inapreciables que tinc».

Això voldríem que fessin els nostres educands: que no es posessin a treballar sense **tenir a mà el material de consulta i els llibres auxiliars**, que han d'ajudar-los a fer bé allò que fan. Oh **fer bé allò que es fa**, per insignificant que sembli! Amb tota l'atenció, amb tota l'entrega... Mas i Perera feia les coses bé. Volia fer-les bé i se'n sortia. Trobem la confirmació en persones qualificades del seu cercle ambiental. El president Tarradellas ens diu de Mas i Perera que «tenia passió per les coses ben fetes, sense improvisacions». Tarradellas tenia per un gran encert, base i fonament dels seus èxits en les tasques de govern, l'haver cridat a cooperar en cada empresa que es proposava les persones que creia més capacitades per fer bé cada comesa, i Mas i Perera fou un dels col·laboradors que sol·licità per tal d'endegar tasques de tanta envergadura com foren els Decrets de S'Aragó. Rodolí Llorens parla de «La Gaseta, feta, ben feta, per Pere Mas i Perera».

Destaquem també la **concentració en el treball**. Sovintegen en les seves cartes expressions com aquestes: «... hi poso tots cinc sentits». «Quan escric sobre un tema determinat m'hi concentro talment que...», «voldria tenir tot el temps meu per consagrar-me plenament a aquesta obra». No obstant això, fer-ho bé li interessa molt més que fer-ho. Per això també diu: «si no és l'any vinent, serà un altre que ho tindré tal com vull presentar-ho».

Oposem a la concentració en el treball d'en Pere la dispersió, la distracció que tants problemes comporta a les nostres escoles. Ell **reflexiona assenyadament**. «No m'acaba de convèncer, és massa vague. Potser aquest altre sembla més precís i eloqüent».

La reflexió és una altra fita que voldríem abastar.

Sovint apareixen a les seves cartes raonaments com l'anterior i exigències d'aquesta mena: «encara no goso donar-ho per acabat». «Fa anys que hi treballa». «Hi ha trossos que m'ha calgut refer-los cinc i sis vegades». Manifestació palesa d'una **acurada elaboració** aquest tornar sobre el treball les vegades que calgui. Són moltes les ocasions en què es manifesta en aquest sentit. «De vegades refaig una quartilla set i vuit cops». «Treballa el text amb amor, tot posant-hi molta cura». Aquesta condició fa dir a Tarradellas que «Pere Mas i Perera mai no estava satisfet del que feia i tots ens el miràvem com un somniador» (23 d'abril de 1982). O bé esvera Rodolf Llorens quan diu que «la perfecció de Pere Mas i Perera admira sinó que també distància i no invita a la imitació per estar fora de l'abast» (16 d'abril de 1982).

L'èmfasi d'aquestes paraules no impedeix d'oposar a l'ànsia de perfecció de Mas i Perera la deixadesa i la barroeria dels treballs escolars que ens desinflen a diari. Quantíssimes vegades ens entristeix veure treballs dels nostres fills, dels nostres deixebles, que no responen a les pròpies possibilitats, perquè hi ha mancat aquesta afectivitat propícia: la **circumspecció**.

Mas i Perera cerca sempre la qualitat per damunt de tot, i no s'hi pensa gens a allargar el procés dels seus escrits, per tal de sentir-se'n més convençut. **Era precís i minuciós**, donant importància als detalls, estant sempre atent a noves descobertes documentals, a noves interpretacions, a nova bibliografia.

Aquest entreteniment en un treball no vol pas dir que no en fes via. **Era laboriós i constant i no oblidava detalls ni escatimava esforç.** «Quan estic embrancat en un tema, no puc defugir-lo».

També **és taxatiu. Comprova els seus treballs i no permet cap imprecisió.** «Ara —diu— estic passant a màquina una recapitulació comentada de la taula rodona de Baltasar Porcel, que publica *Serra d'Or* de febrer, i que és molt interessant. Però «jo vull posar els punts sobre les i».

A rei d'aquesta condició d'en Pere se'ns fan presents aquells vaillets que no els ve d'un pam. Que a corre-cuita enllesteixen els quefers escolars per cobrir l'expedient, sense importar-los massa l'exactitud d'una resposta, la integritat del seu treball o la seva perfecció.

No ens passa per alt la **sensibilitat a l'estímul** de Mas i Perera, quan llegim, per exemple: «les cartes que he rebut d'aiguns lectors m'han induït a llançar-m'hi de ple».

Una altra habitud desitjable: en Pere **avaluava els propis treballs** i només els exposava a la valoració dels altres quan ell els havia qualificat positivament. Repetides vegades, en referir-se a un treball seu diu: «...em queda força bé». «Modèstia a part, veig que em queda molt més bé del que em pensava». (3 de setembre de 1966). No hi hem de veure un acte de presumpció ans bé d'eufòria pel triomf sobre el «gec universitari» que, als seus ulls, se cenneix amb urc, monopolitzant el saber que ell cobdicia, enfront d'aquells que, per circumstàncies ocasionals o alienes, no tenen accés a més estudis que els bàsics. Pensaments així li venien i els exterioritzava amb rebel·lia, aquelles vegades que havia acudit a un universitari demanant orientació i havia obtingut el silenci per tota resposta, cosa que l'indignava profundament, alhora que l'estimulava. Sigui com sigui, afirmava una vegada i més: «només ho dono per enllestit si ho veig amb satisfacció».

Llegim, encara: «en Coromines ja m'ha revisat el text i m'ha fet les observacions que calien». O bé: «em revisà el text el doctor Tomàs Carreras». «La Lina et portarà el text de la part del meu capítol I relatiu als límits, perquè el llegeixis i m'aclareixis uns punts i em donis el teu parer». «He arranjat l'opuscle sobre els artistes vilafranquins, tal com dius, i ha quedat força bé. Gràcies».

Aquests fragments, extrets tots ells d'una carta del 5 de juny de 1966, evidencien el reconeixement que un altre pugui estar més documentat, més capacitat, per a **demanar-li ajut** o bé **acceptar** la seva **orientació**.

La superior experiència de les persones més grans, pares i mestres, en l'adquisició de coneixements, d'hàbits, de costums i de tècniques d'aprenentatge, fóra bo de ser considerada per tots i seguir les recomanacions, refusar els errors, prenent sempre, però, l'activitat com a pròpia, sense repenjar-se en els altres.

En Mas i Perera trobem aquestes **ànsies de perfecció** i una lloable **honestedat**. Els capítols dels llargs articles-assaig publicats a *Xaloc* amb el títol esmentat de «Prat de la Riba i Macià: dos realitzadors», s'acompanyen d'una nota que diu: «l'autor d'aquest treball, davant la perspectiva d'una edició global de tots aquests articles, prega a tota aquella persona que hagi observat alguna inexactitud en el text o que li vulgui fer alguna observació positiva, de voler-li escriure a la nostra redacció a fi que pugui tenir-ho en compte i rectificar o aclarir allò que convingui».

De Mas i Perera també podem dir, doncs, que **acceptava els suggeriments** que creia beneficiosos i els portava a la pràctica, amb tota humilitat, amb tota naturalitat i agraint-ho. En una altra carta a l'Antoni Massanell llegim: «És clar que jo no donava importància al factor demogràfic; perquè no en tenia esment. Si sabessis que lluny estava de tot això! M'has obert camí. Gràcies». Paraules que vénen a corroborar la meua observació. Per la nota que hem copiat podem deduir que, per comptar amb el bon acolliment de Mas i Perera, no cal pas que els suggeriments vagin acompanyats del to afectiu de la paraula amiga.

En Pere era home de **lectura continuada** i en els llibres troba els preuats amics que l'ajuden a millorar, ampliar i enfortir el seu bagatge de cultura. Recorda que llegint el pròleg de l'edició original de «Coses Vistes», de Josep Pla, que «durant la guerra rellegia cada nit, abans de dormir, i actuava de sedant», hi trobà com treballar l'estil. En aquest i d'altres exemples comprovem com les coses llegides esdevenen imatges d'arxiu, per fer-ne ús en el moment oportú. Tant com a la bona memòria que tenia, pot atribuir-se aquesta circumstància al fet que, encara que llegia moltíssim, no ho feia atropelladament, com un devorador de llibres, ans bé, la seva **lectura** es feia en **profunditat** i d'una manera **pausada**,

assaonadora, reflexiva, obligant-se a un estudi de lèxic i de contingut, que és l'única manera de fer una lectura enriquidora.

Quant a la **lectura** encara podem dir que, a més a més de ser una deu de coneixements, és un **excel·lent mitjà de fixar una ortografia correcta**. Remetent-nos a la seva infància i endinsant-nos a la seva llar, saturada d'ambient favorable a la cultura, ens diu, amb referència a les seves lectures: «la meua retina, impregnada d'aquella ortografia, guiava la meua mà quan escrivia». Ens parla de quan tenia deu anys i llegia assíduament *La Veu de Catalunya*, *En Patufet*...

Hem pogut constatar com l'advertiment que li fa Josep Pla sobre l'estil i d'altres, els transcriu, els ordena i els archiva materialment i els té sempre a l'ús per a tota avinentesa. Fa —i això ho diu ell mateix— «com la formiga de la falla».

Aquesta particularitat s'inclou en les nostres sovintejades recomanacions, tantes vegades desoïdes: **arxivar dades, nocions, paraules**, per tal d'enriquir el vocabulari i ampliar la cultura. És un **afany de superació** que Mas i Perera predica amb l'exemple. Referint-se a les Obres Completes de Torras i Bages ens comenta, el 19 de maig de 1970, que n'està extraient «notes per tal de millorar el treball» «La catalanitat del bisbe Torras i Bages», article de Mas i Perera que ja havia estat publicat en començar l'any 1967. Ell, però, aprofita l'avinentesa de millorar-lo. No li fa pas res que la millora quedi només per al seu coneixement i per a pròpia satisfacció. Se li ofereix l'ocasió de perfeccionar-lo i no la deixa passar.

Traduït al llenguatge d'escola diríem que **estudiava per saber**, i no tan sols per a la bona nota, per a l'aplaudiment, per treure el curs.

Aquest tarannà va fer possible l'obra literària a en Pere, impressionant per la quantitat i per la qualitat, tot i que l'hagué d'alternar amb d'altres tasques no sempre favorables a les seves afeccions.

Val recordar que, a la primera infància, tingué l'estímul familiar i un ambient del tot propici. No solament de part del **pare**, qui fou admirable preceptor, sinó que, mentre aquest romania al seu despatx entregat als seus assumptes professionals o a les seves afeccions literàries, la resta de la família actuava, segons ens explica el mateix Pere així: «ens assèiem formant rodona». «La **mare** ens llegia les *Pàgines Viscudes* de Josep M. Folch i Torres». «Després, la resta del *Patufet*, cada u la llegia

pel seu compte».

Ja tenim **l'exemple per davant**. I tot això esdevenia «després d'haver estudiat les lliçons i d'haver enllestit els quefers escolars». Afirmació que ens fa creure que es practicava, en aquella llar, l'eficàcia i coneguda disciplina de: **primer l'obligació que la devoció**.

Malauradament hem comprovat en massa ocasions que, fins i tot amb el beneplàcit dels pares, molts escolars anticipen el joc, un programa intranscendent de televisió, una activitat recreativa, als deures d'estudi i formació.

En la seva carta escrita el 28 de novembre de 1969 llegim: «el temps que d'altres esmercen en coses banals jo el consagro a documentar-me imparcialment». Bé prou que sabia que **la cultura és imperiple** i, com a tal, no té preu. Sobre aquest punt, penso que hauríem d'imbuir als nostres pensaments la creença de Pere Mas i Perera que «el món es perd per manca de cultura». D'aquesta manera ens en faríem més pregoners entre aquells que ens envolten.

El 21 de gener de 1970 ens explica: «quan treballava a Barcelona (1925-1930), un dia, em vaig preguntar, seriosament: Què en treuràs de saber escriure bé en català si gairebé no tens res per a dir-hi? I, després de reflexionar molt, vaig decidir de preparar-me de valent en les matèries que més m'interessaven. Com a primera mesura em vaig fer soci de l'Ateneu. Després, vaig comprar els llibres que allí fullejava i podia observar que tenien interès per a mi. Així, el temps que d'altres esmerçaven en futeses, em serví per acumular coneixements».

Fixem-nos com abans de capbussar-se en la cultura va procurar tenir un bon coneixement de la llengua pròpia, que va iniciar amb l'estudi de les *Normes Ortogràfiques* que Pompeu Fabra publicà el 1913, i el *Diccionari Ortogràfic* que sortí el 1917, any en què li foren obsequiats ambdós llibres per la senyoreta Francesca Amiguet. Aviat va ser capaç de donar lliçons als seus correligionaris, militants del Grop Catalanista que Mas i Perera cofundà. No cessà en l'estudi de la llengua que tant estimava, obligant-se a un perfeccionament constant. Així, aquells anys de treball a Barcelona, concorria amb altres vilafranquins que, com ell, treballaven a ciutat, al Bar Gol, per dinar junts i fer petar la xerrada fins a l'hora de tornar a la feina. Tots ells, plens de sentit patriòtic i anhelosos de saber, convingueren que cada vegada que detectessin una incorrecció lingüística proferida per un d'ells, aquest dipositaria deu cèntims en una

guardiola. I era un joc seriós que ningú no deuria transgredir, ja que van arribar a comprar unes ampolles de xampany amb la recapta. Tinc en el meu poder el diccionari de Civera i Sormaní amb el qual portaven el control i comprovaven si era o no escaient la sanció. I a fe que acusa el tragi a què se'l sotmetia.

Resultà eficaç aquesta estratègia per tal d'**obligar-se a prosperar**. Així que, l'any 1931, requerit per la Societat La Principal, impartí un segon curs de català, de set mesos de durada. Fou molt concorregut. Entre els alumnes s'hi trobava en Pau Boada i la Carme Juncosa, la qual manifesta que la qualitat de les classes impartides anorreava el sacrifici de privar-se del passeig per la Rambla, aleshores insubstituïble. «Fou un èxit», diu satisfet en Pere. L'any següent li n'encomanà un altre Palestra, de Barcelona; aquest especial per a funcionaris, amb una assistència regular dels cinquanta inscrits.

L'esforç de perfeccionament abraçà d'altres aspectes de la personalitat de Mas i Perera. Li diu a l'Antoni Massanell, el 10 de juny de 1967: «em parles de la meua fe. Què hi vols fer? Com el meu pare, sóc un idealista» (aquí exposa el seu ideal). I conclou «és un cas d'autoeducació, de superació del materialisme, al qual sempre he anteposat el meu espiritualisme innat».

Quan el 1935 es fundà la Societat Catalana de Geografia, com a filial de l'Institut d'Estudis Catalans, on en Pere hi acudí de la mà de Pau Vifa, el primer president, lamentava no tenir un títol universitari per poder-se dedicar de ple a la seva vocació veritable: la geohistòria. Amb un deix d'emoció i de recança ens explica l'any 1970 que, admirats del seu nivell cultural, els doctors Tomàs Carreras i Artau i Bosch i Raspall, de la Universitat de Barcelona, van dir-li que lamentaven que no tingués el batxillerat ja que podien oferir-li el títol universitari que tant enhelava. No oblidem que el seu vastíssim saber era d'autodidacte.

En definitiva, l'**autoformació** amb tant d'èxit practicada per en Pere haurà d'ésser una senda incansablement proposada als nostres educands. Seria l'assoliment més encomiable dels mestres si els alumnes sortissin de l'escola amb **afany de saber**. Hauríem de descobrir-los, sense repòs, la seva capacitat per fer pròpia, si més no, la cultura dels altres, amb els hàbits i tècniques adquirits al llarg de l'escolaritat. I, perservants, contribuir a una societat culta, laboriosa, reflexiva, responsable... Arribar a ser amants de les coses pròpies i respectuoses de les alienes, és a dir: peces d'aquell mosaic acuradament compost per configurar el món variat i ric

que a tots ens plauria.

En Claudi Mas i Jornet, pare d'en Pere, després de fer una glossa enardida del pare difunt de la seva muller, admirant en ell que, malgrat no haver seguit estudis oficials, hagués arribat a aital nivell cultural, escriu unes paraules que em plau d'emprar aquí perquè escauen, igualment, al seu fill Pere: «l'exemple d'en Parera és un dels que convé més posar a la pública consideració, puix que són molts els homes que, imitant-lo, podrien ser models dels ciutadans...» (pàg. 75 de *Notes sobre el moviment intel·lectual i artístic de Vilafranca del Penedès durant el s. XIX*). Quan Mas i Jornet concebia aquests elogis per al seu sogre no podia imaginar encara que el seu fill Pere, llavors d'un any d'edat, se'n fes també, amb el temps, mereixedor. Els empro perquè m'agraden i perquè sento que s'hi complauen tant en Pere com el seu pare i el seu avi.

En tinc però d'altres tan encomiables i més directes, pensats exclusivament per a la personalitat que glosso, pel seu amic el doctor Pere Grases qui, des de la seva autoritat, pregona: «cal reconèixer i proclamar el mestratge de Pere Mas i Perera, basat en la delicadesa del seu caràcter, en la vastitud de coneixements i en el seu excepcional domini de la llengua catalana» (De «Penedès»). I no vull pas silenciar l'expressió que aflora als llavis d'en Claudi quan ha de definir la personalitat del seu germà. Invariablement comença per dir: "En Pere era un home bo». «L'home més bo que he conegut en aquest món», diu Pere Grases. Ho remarco perquè la bondat corona el saber. No en va deia el doctor Estalella que el que cal és fer homes bons. Si a més surten forts, millor. I si són savis, millor encara.

A manera de síntesi presento Pere Mas i Perera com a home bo, autodidacte permanent, incansable llegidor, sempre motivat per a tota activitat cultural, reflexiu, ordenat, agraït, diligent, entusiasta, metòdic, humil, atent, polít, laboriós, honest, precís, minuciós, circumspecte, que sabia concentrar-se en el treball, recórrer al material de consulta, acceptar suggeriments, avaluar la seva obra, superar-se cada dia...

Només em resta afegir que si hem d'orientar les noves generacions cap als camins que voldríem que seguissin, ja que la nostra joventut necessita models que orientin la seva vida, jo crec, amb tota honestedat, que Pere Mas i Perera compleix a bastament les condicions requerides per fer un bon guiatge.